

Aanleiding

Naar aanleiding van de update met betrekking tot de voorlopige inschrijvingen (aanmeldingen) kwam er een aantal vragen binnen over 'wat er nu allemaal achter die cijfers zit'. Nu is zoiets niet uitputtend te behandelen, ook al omdat a.s. studenten allerlei gedragingen vertonen in het maken van een keuze, en degenen die vastlopen in het eerste jaar ook nog diverse mogelijkheden hebben. De aanmeldingen bij de geaccrediteerde masteropleidingen in het hbo, met een onderscheid in 'bekostigd' en 'privaat', zijn tevens lastig na te gaan. Dat we geen zicht hebben op de aanmeldingen bij de geaccrediteerde Ad's, Bachelors en Masters van de private hogescholen, zal een ieder ook wel duidelijk zijn, hoewel er wel een bepaalde centrale registratie plaatsvindt.

Hieronder willen we een aantal zaken gewoon op een rijtje zetten, als het gaat om de onzekerheden waarmee de cijfers moeten worden behandeld. Maar zoals een paar mensen ons aangaf, het kan goed zijn deze situatie, met de pandemie en daaraan gekoppelde ontwikkelingen, aan te grijpen om het komende half jaar – tot 1 februari 2021 – verdere analyses uit te voeren rond de genoemde zaken. Dat is zeker interessant voor Ad-opleidingen, in relatie tot het mbo en bacheloropleidingen.

Oproep voor 'werkgroep'

In dit nummer proberen we een aanzet te geven als het gaat om het proberen te begrijpen wat er achter de aantallen bij de voorlopige aanmeldingen zit en wat daarbij de invloed kan zijn van de keuzemogelijkheden en beslissingsprocessen van a.s. studenten, mede in het licht van externe ontwikkelingen. Dat kan zoals nu met de pandemie zijn, maar denk ook aan economische verschuivingen, beleid rond internationalisering en budgetten die beschikbaar zijn voor mobiliteit.

Het is duidelijk dat veel zaken op dit punt onduidelijk zijn dan wel zich nog niet lenen voor een snelle doorlichting. Daarom is ons voorstel om te komen tot een kleine groep mensen die het interessant vinden om in het komende semester (tot 1-2-2021) mee te denken en mee te doen aan de zoektocht naar die achterliggende ontwikkelingen. OCW, DUO, CBS, Nuffic en allerlei internationale organisaties, zoals Unesco en OECD, hebben heel veel gegevens die zijn te gebruiken, dus deskresearch is daarbij hard nodig.

Interesse? Stuur een mailtje naar info@leido.nl.

Inhoud

1	Varianten	2
2	Dubbeltellingen	2
3	Switchers (algemeen)	3
4	Switchers (zelf gekozen)	3
5	Studieadvies hbo	3
6	Van Ad naar Bachelor	4
7	Van hbo-propedeuse naar wo-bachelor	4
8	Geslaagden havo en vwo	4
9	Herkansingen havo en vwo	4
10	Voorwaardelijke instroom mbo	4
11	Invloed arbeidsmarkt op hbo-keuze	5
12	Arbeidsmarkt en wo-keuze	5
13	Tussenjaren	5
14	Scheve doorsteken in het voortgezet onderwijs	5
15	Internationale bewegingen	6
15.1	Inkomende studenten	6
15.2	Studerenden in het buitenland	7

Zaken op een rijtje

Hier dus een aantal aspecten die een rol kunnen spelen bij het beoordelen van de huidige aantallen voorlopige inschrijvingen, en die in het komende half jaar zijn te monitoren.

1 Varianten

De cijfers betreffen alle aanmeldingen die nu zijn geregistreerd voor de varianten voltijd, deeltijd en duaal. Uit ervaringen is gebleken dat bij deeltijdse en een aantal duale opleidingen geïnteresseerde personen zich op een laat moment aanmelden. De datum van 1 mei (nu 1 juni) is daarbij niet echt heilig en hogescholen accepteren deze mensen ook vrijwel altijd als zij aan de toelatingsvoorwaarden voldoen, na een intakegesprek.

- Er kunnen dus nog aanmeldingen komen voor deeltijdse en bepaalde duale opleidingen, zowel voor de Ad als de Bachelor.
- Gelet op de economische situatie kan het gebeuren dat studenten die opteren voor deeltijd straks toch niet komen opdagen omdat ze geen budget hebben voor het zelf financieren van de studie dan wel dat de werkgever daarvoor geen mogelijkheid meer ziet.
- De jongeren die zich nu hebben ingeschreven voor een duale opleiding, kunnen of zich nog terugtrekken als er geen werkplek is dan wel als de werkgever niet bereid is om de samenwerkingsovereenkomst te ondertekenen of dat ze alsnog besluiten zich te laten inschrijven bij de voltijdse variant.
- Personen die het komende jaar wilden gaan werken en daarbij private scholingstrajecten zouden gaan volgen (certificaten) en nu geen baan kunnen krijgen, kunnen alsnog gaan besluiten om een volledige opleiding te gaan volgen (Ad dan wel Bachelor).

2 Dubbeltellingen

Een van de meest gestelde vragen betreft de dubbeltellingen. Voor alle duidelijkheid, het gaat dus hierbij om degenen die zich *voor het eerst* bij een bepaald *type* opleiding inschrijven - en daarbij aangeven dat het om een instroom in het eerste jaar gaat, want er is ook een optie om melding te maken van een vorm van zij-instroom, dus het worden van een hogerejaars-student.

Het leidend principe bij het voorkomen en dus wegfilteren van dubbele aanmeldingen is dat gekeken wordt naar 'het individu', dus of iemand onder een bepaalde naam en daaraan gekoppelde, onderscheidende kenmerken, meerdere keren in het systeem van 'studielink' voorkomt. Als dat het geval is, wordt de aanmelding verdeeld over de opleidingen en indien relevant ook de hogescholen, sectoren en varianten.

Iemand die twee keer in het systeem voorkomt, wordt bij de onderliggende opleidingen voor elk ervan voor 50% ingedeeld, een procedure die op vergelijkbare wijze wordt gebruikt als deze persoon zich drie of meerdere keren ergens heeft aangemeld. Uiteraard worden dan aan het eind de getallen op gehelen afgerond¹.

Dit kan in de volgende gevallen mogelijke consequenties voor hogescholen hebben als op een gegeven moment door de betrokkene voor aanvang van het studiejaar wordt overgegaan tot het regelen van alle formele zaken zoals het betalen van het collegegeld.

- *Dubbel binnen dezelfde hogeschool*, met twee keer een Bachelor, twee keer een Ad dan wel een Bachelor en een Ad. Er zijn geen consequenties voor het aantal studenten voor de hogeschool, wel voor de interne verdeling over de opleidingen (sectoren, varianten), op basis van de aanpak die wordt gehanteerd.
- *Dubbel binnen het hbo, bij twee hogescholen*, met twee keer een Bachelor, twee keer een Ad dan wel een Bachelor en een Ad. Er zijn wel consequenties op basis van de keuze die wordt gemaakt door de a.s. student, inhoudende dat de ene hogeschool deze student mag gaan meetellen en de andere hogeschool niet.

---

¹ Voor de goede orde: Dit betreft de systematiek van de Vereniging Hogescholen. DUO die alles formeel registreert en verwerkt, kan andere criteria hanteren in de eigen systemen. Er kan na 1 oktober van een studiejaar nog steeds sprake zijn van twee inschrijvingen in het hoger onderwijs, waarbij dan normaal gesproken alleen de formeel vastgelegde eerste inschrijving wordt bekostigd. Dat betekent tevens dat in de voorlopige aanmeldingscijfers ook al personen zitten die juist de bedoeling hebben om twee studies te gaan doen. Maar dat is nu nog niet goed te zien. Door deze methode van 'verdelen' is in ieder geval een beeld te krijgen van waar de belangstelling ligt van een a.s. student.

- *Dubbel binnen het hoger onderwijs, bij een hogeschool en een universiteit*, en dan gaat het specifiek om vwo'ers met een inschrijving voor een bacheloropleiding bij beide instellingen, om beide opties open te houden. In een heel klein aantal gevallen kan het ook een Ad-opleiding zijn. Dit heeft dus wel consequenties voor een van beide instellingen als de formele keuze moet worden gemaakt, want het aantal studenten dat twee bachelorstudies doet, de ene in het hbo en de andere in het wo, is bijzonder klein.

Een paar kanttekeningen hierbij:

- Het kan gebeuren dat de studiekeuzecheck bij meerdere hogescholen wordt gedaan en zolang daarvan geen uitslag (advies) bekend is, kunnen leerlingen hun aanmeldingen laten staan.
- Er kunnen leerlingen zijn die op een gegeven moment een bindend advies op basis van de studiekeuzecheck krijgen en dan toch op zoek moeten naar een andere opleiding en/of hogeschool. Dat kan nu mogelijk meer spelen door de opgeschoven aanmelddatum. Hoeveel leerlingen het betreft, is niet duidelijk op dit moment.
- Er is op basis van de regelingen rond de vertraging met de mbo-studie voor een bepaalde groep sprake van een dubbele inschrijving: bij het mbo voor het afmaken van het examen en bij het hbo voor de opleiding die men dus volledig gaat doen. Mochten ze het examen niet halen, dan zullen de meeste hogescholen mogelijk besluiten de hbo-inschrijving te beëindigen. Deze studenten vallen uit en zullen op een aparte wijze moeten worden behandeld, ook als het gaat om de registratie als 'nieuwe student' en de bekostiging. Anders gezegd: is die uitvaller in het geval hij of zij in 2021 weer aan de hbo-studie gaat beginnen, een student met een studieverleden in het hbo, is er dan al een jaar bekostiging gespendeerd en moet die student ook weer de gehele studiekeuzecheck doen??

3 Switchers (algemeen)

Het is mogelijk een punt om vraagtekens bij te plaatsen, maar de studenten die na het eerste jaar kiezen voor een andere Ad- of bacheloropleiding en/of hogeschool, worden vervolgens geregistreerd als '*nieuwe studenten*'. Dat komt omdat ze geen inschrijving plegen voor een hoger leerjaar en ook niet worden gezien als een her-inschrijver voor dezelfde opleiding. Dat kan een behoorlijke slok op de hbo-borrel schelen³.

Dat kan betekenen dat er voor het komend jaar duidelijke verschillen in aanmeldingen zullen zijn per hogeschool. De ene hogeschool houdt die studenten vast, de andere krijgt ze nu niet, en dat leidt tot afwijkingen in de percentages die er zijn voor de bekostigde studenten.

4 Switchers (zelf gekozen)

Het zou interessant zijn om straks na te gaan of de economische situatie van invloed is geweest op studenten die met een hbo-opleiding stoppen en kiezen voor een inschrijving bij een andere opleiding, misschien wel een Ad na eerst een of twee jaren een bacheloropleiding hebben gedaan. Die keuze kan nadrukkelijk zijn ingegeven door de constatering dat de arbeidsmarkt in bepaalde sectoren dramatisch slechter wordt en dat in andere sectoren juist meer werk zal komen. Als iemand dit ziet aankomen en nu wil 'bijsturen' in plaats van af te wachten, kan die switch worden gemaakt. Daarmee worden ze dus weer als een 'starter' in deze cijfers opgenomen.

5 Studieadvies

In de landelijke beschouwingen rond de effecten van de vertragingen en op basis van de afspraken van OCW met de onderwijskoepels is al veel gezegd over wat er kan gebeuren met studenten die

---

² Een speciaal punt is overigens dat als ze zich in 2021 weer inschrijven, ze recht hebben op het krijgen van vrijstellingen voor de onderdelen die ze in het komende semester hebben behaald. Formeel gezien is het registreren van vrijstellingen iets geheel anders dan het geven van een oordeel voor een onderwijseenheid, denkend aan het studieadvies en andere verwante zaken.

Ook zouden ze recht kunnen hebben op een aangepast programma (zie de laatste nieuwsbrieven van onze kant).

³ Het switchgedrag binnen het hbo was een belangrijk punt bij de conclusies van de Cie Van Rijn over het bekostigen van het hoger onderwijs. Deze studenten gebruiken het eerste jaar voor een oriëntatie op de studiemogelijkheden en kiezen dan voor een herstart. Maar als ze dat doen bij een andere hogeschool, weet men daar alvast dat het aantal te bekostigen jaren hooguit nog maar drie is. Daarom is ervoor gepleit hogescholen die veel switchers ontvangen (moet ook een reden voor zijn..) hiervoor te compenseren.

nu geen bindend negatief studieadvies krijgen, zichzelf toch bekwaam voor de opleiding achten en derhalve zich mogen her-inschrijven voor dezelfde opleiding en hogeschool.

Ze lopen dan wel de kans om straks toch tegen een negatief advies aan te lopen, maar het kan zomaar gebeuren dat door de inrichting van het onderwijs in het komende jaar (niemand weet hoe lang de noodgedwongen blended-learning-aanpak gaat duren, met externe eisen aan de vormgeving) toch ook weer allerlei factoren van invloed zullen zijn op een mogelijke vertraging.

Het is dus de vraag hoeveel studenten op basis van deze 'corona-maatregel' nu zich hebben heringeschreven en hoeveel toch een switch vormgeven. Als dat er toch nog veel zijn, heeft dat gedrag invloed op de voorlopige cijfers.

6 Van Ad naar Bachelor

Er is in de afgelopen nieuwsbrieven al veel gezegd over de handreiking die was gedaan voor de doorstroom met de Ad naar een resterend programma van een bacheloropleiding. De tekst daarvoor is recent aangepast en we komen er later nog op terug.

In principe is het dus geen instroom, ook niet gedwongen of op basis van vrijwillige uitval (met switch), maar een vorm waarbij de student in principe terecht komt in de hoofdfase van de bacheloropleiding, op basis van de gevolgde Ad.

Toch kan het voorkomen dat in de huidige aanmeldingscijfers een aantal studenten zit – en dat kan een relatief groot aantal zijn, als het gebeurt bij hogescholen met veel Ad'ers – die dus van de Ad overstappen naar de Bachelor. Dat gebeurt heel specifiek als ze zich moeten inschrijven als nieuwe bachelorstudent en niet als iemand die in een hoger jaar instroomt.

Het is zeker interessant om dit na te gaan aangezien op papier meer studenten zich voor zo'n hogeschool gaan inschrijven, maar ze tellen niet extra mee voor het bepalen van het aantal bekostigde studenten (wat toch gewoon al het geval is als ze als ouderejaars in de bacheloropleiding te boek komen te staan).

7 Van hbo-propedeuse naar wo-bachelor

Deze categorie is alleen van belang voor het wetenschappelijk onderwijs want daar telt iemand die met een hbo-propedeuse (en dat mag op basis van de huidige wetgeving ook met een Ad-diploma) naar een wo-bacheloropleiding gaat, telt daar voor de eerste keer mee, dus als nieuwe student (maar dan wel met minder jaren bekostiging).

8 Geslaagden havo en vwo

Er zijn signalen dat er meer leerlingen zijn geslaagd, vergeleken met de percentages van vorige schooljaren. Die percentages waren normaal gesproken al behoorlijk hoog, dus het zal niet gaan om een verschrikkelijk groot aantal extra studenten. Maar dan toch kan het een paar duizend betreffen, maar wel verdeeld over het land.

Wat zeker kan worden onderzocht of die extra groepen zich ook keurig verdelen over de profielen bij het havo en vwo. Misschien dat de 'harde profielen' meer profiteren van het wegvallen van het landelijk examen, dus zoiets zou dit terug te vinden moeten zijn in de 'harde hbo-sectoren'.

Hoe deze lichte toename het gaat doen, dat is aan andere partijen om te gaan monitoren. Het is wel goed om voor Ad-opleidingen te gaan bezien of er nu meer havisten doorgaan met de Ad, in de sectoren Economie (inclusief Recht) en Techniek (inclusief sectoroverstijgende opleidingen), gelet op het sterk teruglopen van de aanmeldingen daarin voor de bacheloropleidingen.

9 Herkansingen havo en vwo

Er zitten nog wat leerlingen in spanning want ze kunnen nog herkansingen afleggen, ook om hun cijfers te verbeteren. Het ligt voor de hand dat zij zich toch al hebben ingeschreven voor 1 juni. Maar goed, het gebeurt elk jaar, dat een aantal leerlingen toch afvalt. Er is bij het havo en vwo geen regeling zoals voor het mbo dat ze toch alvast mogen beginnen (tenzij ze 21 of ouder zijn... dan kunnen ze bijvoorbeeld aan een deeltijdse opleiding beginnen...).

10 Voorwaardelijke instroom mbo

Het is niet na te gaan van onze kant hoe het zit met de voorwaardelijke toelating van mbo'ers, maar dat is ook nog wel lastig voor de hogescholen zelf, om dat na te gaan zolang niet alle gegevens

over het examen bekend zijn. Ongetwijfeld zullen alle mbo'ers die zichzelf in aanmerking zien komen, reeds een aanmelding hebben gepleegd en zij komen dus in de statistieken voor.

Maar een deel daarvan kan nog door de hogeschool worden geweigerd als of het mbo-advies over het wel kunnen behalen van het examen naast de hbo-opleiding negatief is of als het hbo-oordeel afwijzend is of als er sprake is van een combinatie daarvan - waarbij iemand zeker niet wordt toegelaten. Om hoeveel personen het gaat, zal later blijken.

Tevens kan een deel van de mbo'ers zich straks zelf terugtrekken, ook als ze een positief advies van de mbo-instellingen meekrijgen. Ze kunnen kiezen voor het eerst afmaken van het mbo-examen en dan bezien wat de beste optie is: toch werk vinden of wachten tot het volgende instroommoment bij de hbo-opleiding naar keuze (mogelijk per 1 februari).

Een ander punt kan zijn dat mbo'ers meer dan voorheen, zeker bij de Ad, kiezen voor een scheve oversteek op basis van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, dus dat ze kwetsbare sectoren inruilen voor opleidingen met meer uitzicht op een passende baan. Dat kan ook aansluiten bij een eerder idee van de MBO Raad om deze kwetsbare groepen een extra mbo-jaar aan te bieden om die switch te maken. Maar dat kan dus nu ook door de studie te verlengen, met een tweejarige Ad-opleiding.

Het is zonder meer spannend om deze ontwikkelingen te volgen, straks te bezien hoe de mbo'ers het doen, en in welke gevallen ze of moeten uitvallen of door kunnen gaan of zelf een andere keuze maken (mbo-diploma, een stuk hbo gedaan en dan toch gaan werken).

11 Invloed arbeidsmarkt op hbo-keuze

In het verlengde van de vorige punten is na te gaan of mbo-studenten die niet slagen en anders naar de arbeidsmarkt zouden zijn gegaan, dat straks alsnog doen. Mogelijk dat een keuze voor de Ad dan meer voor de hand ligt en het ook logisch is dat ze die opleiding dan ook toch maar afmaken. Dus zou voor de sectoren Economie en Techniek, zeker voor de laatste, het niet voor de hand hebben gelegen om aan het werk te gaan. Of dat men als geslaagde mbo'er de investering in een Ad de moeite waard vindt.

12 Arbeidsmarkt en wo-keuze

Voor allerlei groepen vwo'ers is een keuze voor een hbo-opleiding een welbewuste, om de praktische insteek en de mogelijkheid om daarna concreet in een baan aan de slag te gaan. Mogelijk dat de huidige economische situatie er nu aan heeft bijgedragen om meer voor het wetenschappelijk onderwijs te kiezen.

Een bijkomende vraag is of er nog vwo'ers zijn die voor een driejarige variant van de voltijdse hbo-bachelor opteren. Dat is ook iets om straks na te gaan.

13 Tussenjaren

Een aspect dat uiteraard en zonder twijfel een rol speelt bij de aanmeldingen, is het mogelijk uitstellen door veel jongeren van een tussenjaar, dus iets anders gaan doen en pas in 2021 naar het hbo of wo gaan. We nemen aan dat als ze nu beginnen, niet volgend jaar alsnog de studie voor een jaar onderbreken (en de Ad is maar twee jaar, dus dat is 'nog wel te doen'...).

Mogelijk heeft deze groep zo lang mogelijk gewacht tot het moment daar was om zich te moeten aanmelden, dus voor 1 juni. Het is nu wel duidelijk dat Engeland, de VS, Italië, Zweden en nog wat andere landen geen opties zijn.

Bovendien lopen ze dan het risico dat als ze ergens ver weg aan het backpacken zijn, er geen terugkeer mogelijk is als er een tweede golf komt. Veel ouders zullen die situatie niet leuk vinden...

Toch zal er een groep jongeren zijn die van plan waren om een tussenjaar te nemen en - als de grenzen opengaan, ook voor landen die bij die jongeren in trek zijn - mogelijk alsnog besluiten de studie een jaar uit te stellen (want ja, je bent maar eenmaal jong, en een studie doen... dan ben je al gauw vijf jaren verder in je leven... en dan doemen er andere levens-uitdagingen op).

14 Scheve doorsteken in het voortgezet onderwijs

Er zijn havisten die na het behalen van het diploma, kiezen voor een andere voortzetting dan naar het hbo te gaan, een tussenjaar te nemen of te gaan werken o.i.d.

Er zijn leerlingen die verder leren in het vwo om daarna naar een universiteit te gaan, als een alternatief voor de route die loopt via de hbo-propedeuse. Via het vwo kan handiger zijn, mede vanwege de studiefinanciering en wat daarmee samenhangt. Het is de vraag of deze havisten nu toch kiezen voor een start in het hbo, gezien alle onzekerheden en het gegeven dat de weg via het vwo twee jaren extra vraagt. Met een hbo-bachelor kan later altijd nog worden gekozen voor een wo-master.

Dan zijn er ook nog havisten die de stap naar het hbo niet willen maken en opteren voor het doen van een mbo-studie, in een verkorte vorm. Er zijn uiteraard nu de Ad-opleidingen die ook aantrekkelijk kunnen zijn voor havo-gediplomeerden, maar ook dan kan er sprake zijn van een grote onzekerheid over het kunnen doen van het hbo dan wel dat er in het mbo opleidingen zijn die sterk relevant voor de arbeidsmarkt zijn, ook over een jaar.

15 Internationale bewegingen

Van invloed op de aanmeldingen bij het hoger onderwijs zijn de bewegingen die te zien zijn als het gaat om de studenten die vanuit het buitenland bij ons een studie gaan volgen dan wel ons land verlaten om elders een studie te doen. In de berichtgeving rond de aanmeldingen is hieraan reeds veel aandacht geschonken, voor allerlei soorten groepen.

We lopen hier een aantal van die scenario's langs. Dat gebeurt zeker niet uitputtend want dan zijn er nog wel vele pagina's aan te wijden, mede omdat er allerlei landen met diverse maatregelen bij betrokken zijn. Bovendien komen er dan ook allerlei vragen naar boven die samenhangen met het gehele systeem, de borging ervan, de wijze van bekostiging, mogelijkheden voor meenemen van de studiefinanciering (incl. leenmogelijkheden) en dergelijke. Aan het eind zetten we een aantal daarvan op een rijtje.

15.1 Inkomende studenten

Bij het Nuffic, het bureau dat zich bezighoudt met internationale zaken en ontwikkelingen, zijn rapporten beschikbaar waarin wordt beschreven hoe het gesteld is met de instroom van studenten uit het buitenland. Ook de huidige crisis is onder de loep genomen, en daarbij werd aangegeven dat men verwacht dat studenten uit Azië wel eens vanaf nu gaan kiezen voor een studie in de eigen regio, wel in een ander land, maar niet meer ver weg (er zijn voldoende prestigieuze instellingen in de regio zelf te vinden). Engeland (het UK) is geen optie, de VS al helemaal niet meer, zo lijkt het, dus de grote landen vallen weg. Op basis daarvan is uit de andere hoek gesteld dat ze dan veel meer naar ons land zullen gaan omdat 'naast Ierland alleen Nederland zoveel opleidingen in het Engels aanbiedt'. Dat is dan weer voer voor discussies over het internationaliseringsbeleid...

De afgelopen vijf jaren is de instroom van buitenlandse studenten sterk gegroeid, maar dan vooral in het wetenschappelijk onderwijs, bij de masteropleidingen. Het aantal dat naar de hbo-bacheloropleidingen gaat, is behoorlijk stabiel gebleven.

Op basis van de laatste gegevens:

- Ingeschreven in totaal in 2017-2018: 75.606
- Ingeschreven in totaal in 2018-2019: 85.955

Dus een totale groei in het hoger onderwijs (hbo, wo, Ad's, Bachelors en Masters) van: 9.349. Daarvan waren er 4.122 nieuw, de rest is dus een kwestie van her-inschrijven.

Maar dat zijn niet alle studenten die hier in het Nederlandse systeem hebben ingeschreven en die van buiten Nederland komen. Er is ook een categorie '*homecoming students*'. Dat zijn degenen die de Nederlandse nationaliteit hebben, maar voorafgaande aan de studie in het buitenland woonden. Dat kan gelden voor jongeren die afkomstig zijn uit gezinnen van expats, werkenden voor internationale bedrijven, mensen die geëmigreerd zijn, wonend in Vlaanderen of het westelijk deel van Duitsland, enz.

Daarbij gaat het om 14.344 studenten, verdeeld over alle soorten opleidingen, die op basis van een buitenlands diploma van een middelbare school zijn toegelaten.

Er kan veel worden gefilosofeerd over wat er nu staat te gebeuren. In de aanmeldingscijfers zitten degenen die zich al vroeg hadden aangemeld voor numerus-fixus-opleidingen en andere studies waarbij een andersoortige selectie wordt gehanteerd. Ook zullen er studenten zijn die afkomstig zijn uit landen en van instellingen waarbij een Nederlandse instelling een overeenkomst heeft. Dat

kan zijn voor een 'joint degree' of voor het doen van bijvoorbeeld een Bachelor hier en de Master in dat andere land.

Ook zijn er ook behoorlijk wat studenten die van buiten de EER (Europa en een aantal andere landen) komen en dus instellingscollegegeld moeten betalen. Komen die toch of blijven ze weg, en mogelijk ook niet meer zijn geïnteresseerd in een start in 2021? Zullen ze een online-studie accepteren voor dat instellingscollegegeld?

Overigens zijn in 2018-2019 de Italiaanse studenten die uit China gepasseerd, dus daar komen de meeste studenten vandaan. Vraag is of door de situatie in Italië (en Spanje) er juist een sterke groei zijn bij ons in Nederland...

Kortom, veel dynamiek, met allerlei onduidelijkheden verweven. Later dit jaar zullen we meer weten als ook helder is wat het reisgedrag is. En hoe ze in ons land in een 1,5-meter-samenleving kunnen worden opgevangen, in onze maatschappij en bij de instellingen.

Nog een paar opmerkingen:

- In het systeem met nieuwe aanmeldingen voor de bacheloropleidingen zitten nu ook degenen die bij een instelling in een hoger leerjaar kunnen beginnen, op basis van een buitenlands diploma.
Denk aan een niveau-5-opleiding elders en daarmee starten bij een hbo-bachelor.
- Er zijn studenten die staan ingeschreven bij een buitenlandse instelling en die hier voor een jaar komen studeren of om een stage te gaan doen via een partner-instelling hier. Deze moeten dus ook hier worden ingeschreven, om de status te kunnen vaststellen.
- Het vermoeden is dat er eigenlijk geen buitenlandse studenten hier een Ad-opleiding volgen, los van Duitse jongeren die in de grensstreek aan studie doen, en dan soms in het Nederlands of, afhankelijk van de hogeschool, in het Duits. Dat heeft te maken met het feit dat Duitsland geen niveau 5 in het hbo kent – een politieke keuze aldaar.
Uiteraard kunnen Ad-studenten wel behoren tot de categorie 'homecoming students', aangezien ze Nederlandse taal beheersen – hetgeen overigens ook geldt voor studenten uit Vlaanderen en Suriname, Curaçao, Aruba e.d. Maar Vlaanderen heeft nu zelf een Associate degree in het hoger onderwijs, het 'Graduaat'.
- Ook is nog niet echt duidelijk hoeveel studenten die een niveau-5-opleiding elders hebben behaald, hier zich laten inschrijven voor een bacheloropleiding. Dit is zeker een punt om verder te gaan onderzoeken.

15.2 Studerenden in het buitenland

Er zijn toch behoorlijk wat studenten die in Nederland wonen en die (tijdelijk) een hoger onderwijsopleiding met het oog op het behalen van een graad (diploma) buiten ons land volgen. Dat wil zeggen dat ze zich niet bij een Nederlandse hogeschool of universiteit inschrijven en dus niet in de statistieken voor de voorlopige aanmeldingen voorkomen. Wel komt het grootste deel van deze studenten voor in het register waarin wordt bijgehouden of ze gebruik van de regeling voor de studiefinanciering en het kunnen lenen. Een aantal doet daarop geen beroep gelet op de status van de instelling waar ze gaan studeren of van het land waar die instelling staat. Tevens zijn er criteria voor het mogen gebruiken van de regeling voor een studie in het buitenland, en die zijn eigenlijk best ruim.

Dat wil dus zeggen dat Nuffic kan nagaan hoeveel studenten op basis van het gebruik van de studiefinanciering buiten Nederland studeren. Maar ook de anderen worden in de statistieken opgenomen, mede op basis van andere bronnen (CBS bijvoorbeeld). Daarnaast moeten nog andere mensen zijn die ergens studenten, onder meer in de private sector⁴.

---

⁴ Er zijn mbo-instellingen die een samenwerkingsverband hebben met een instelling in de UK (een land dat dergelijke constructies 'all over the world' hebben. Die instellingen hebben hun eigen 'degree awarding power' en bieden een samenwerking aan waarbij mbo'ers al tijdens hun studie aan een Engelse Bachelor kunnen beginnen en deze vervolgens ook snel kunnen afmaken – mogelijk in een verlengde vorm binnen het mbo. Deze studenten kunnen niet in de Nederlandse statistieken als buitenlandse hbo-student worden opgenomen, aangezien ze nog niet in formele zin een mbo-diploma hebben. Gezien de Brexit en andere ontwikkelingen zal deze constructie wel eens een stuk lastiger kunnen gaan worden.

Daarnaast zijn er veel studenten die binnen hun Nederlandse studie een deel ervan elders doen, via de Erasmus+-regeling, een joint degree, een partnerschap en dergelijke constructies. Deze worden ook door Nuffic, via de registraties bij DUO (studielink), gevolgd om daarmee het beleid in ons land rond internationalisering te kunnen ondersteunen.

Voor zover we nu konden nagaan, zijn er niet veel recente cijfers in rapportvorm gepubliceerd. Een paar gegevens op een rijtje:

- In 2013: 13.600 studenten voor een volledige studie, met 9.100 daarvan met gebruikmaking van studiefinanciering.
- Voor een volledige studie: stijging van zo'n 4000 naar 10.000 studenten tussen 2006 en 2015.
- Het gaat om zo'n 2% van het aantal studenten die de regeling voor de studiefinanciering gebruiken. Om hoeveel het nu gaat, moet nog worden nagegaan (kan ook binnen het onderzoek dat we willen gaan starten).

Wel kan het nog wel gebeuren dat een aantal van deze studenten die zich al hebben gemeld bij een buitenlandse instelling, alsnog straks hier aan een Nederlandse hogeschool of universiteit gaan beginnen. Een paar redenen daarvoor:

- Er kan alsnog geen toelating plaatsvinden
- Er wordt geen studiefinanciering verleend en dan is een buitenlandse studie te duur
- Er kan niet naar dat land worden gereisd
- De studie wordt in een andere vorm aangeboden.

Maar daarnaast kunnen er ook wel studenten zijn die toch alsnog kiezen voor een studie, omdat ze hier zijn uitgeloot of de vormgeving niet past (denk aan de angst van studenten voor het online-onderwijs, met alle aanpassingen van dien). Vooral Vlaanderen en Duitsland zijn dan aantrekkelijke landen om naar uit te wijken. Het UK zal wel afvallen, valt te vrezen, net als de Verenigde Staten.

Er zijn dus ook veel studenten die een deel in het buitenland doen. Dan gaat het vooral om studenten die in 'voorspelbare' sectoren zitten: Hotelmanagement (en daarmee samenhangende economische opleidingen), kunstopleidingen, landbouw en andere programma's die onder 'of Arts' zijn te scharen. Maar ze blijven hier ingeschreven, dus ze vallen niet uit onze statistieken...